

Geen voltooid verleden tijd

Dominicanen vieren hun achthonderd jaar, maar hoe staat het in Vlaanderen met de orde?

- Dominicanen hadden beslist de hand in de uitbouw van de Kerk in Vlaanderen
- Toekomst van de orde ligt in het internationale netwerk

Erik DE SMET

De orde van de dominicanen of predikbroeders, zoals ze zichzelf noemen, bestaat achthonderd jaar en dat wordt op zaterdag 10 september gevierd in de Sint-Pauluskerk in Antwerpen met een eucharistieviering voorgedaan door de magister-generaal van de orde, Bruno Cadore.

In de uitbouw van de Kerk in Vlaanderen hadden dominicanen beslist de hand. Ze preekten, bedienden parochies, gaven tijdschriften uit, experimenteerden met nieuwigheden zoals het grootstadpastoraat. Pater Laurentius Perquy richtte de Sociale School in Heverlee op, pater Georges Rutten was een pionier van de arbeidersbeweging, pater Juul Callewaert een autoriteit in de Vlaamse Beweging. De predikbroeders Dominicus De Petter, Jan Hendrik Walgrave en Edward Schillebeeckx waren markante theologen. Zonder dominicanen ook geen *KERK & leven*. Het lanceren van een gezamenlijk parochieblad voor alle Vlaamse bisdommen in de jaren 1940 getuigde van lef en branie.

„Altijd waren er onder de dominicanen sterke persoonlijkheden met veel durf”, vertelt Marcel Braekers, vicaris van de Vlaamse dominicanen. „Dat heeft wellicht te maken met onze langdurige opleiding, maar ook met

ons democratische bestuur. In een democratie krijgen creatieve geesten immers alle ruimte.”

De kern van het dominicaanse charisma ligt verscholen in de Latijnse zin *contemplari et contemplata alius tradere*, doorgeven wat je in contemplatie hebt beschouwd. Marcel Braekers: „Dat gebeurde in Vlaanderen vaak in de vorm van een sterk maatschappelijk engagement. Dominicanen staken ook veel energie in het hertalen van de christelijke boodschap na het Tweede Vaticaans Concilie. Destijds moesten we vooral oude woorden omzetten, tegenwoordig moeten we meer tijd besteden aan het voorportaal dan aan de binnenkant van de Kerk. Dominicaanse spiritualiteit vandaag betekent de vragen en onzekerheden van de samenleving in onszelf opnemen.”

Hoe indrukwekkend de dominicaanse bijdrage in Vlaanderen ook oogt, met de dominicanen in Vlaanderen gaat het niet zo best. Er zijn weliswaar nog kernen van dominicaans leven in Schilde, Knokke, Gent, Leuven en Hever-

„Grijpen we terug naar het klerikale of evolueren we naar een lekenkerk?”

lee, maar de voorbije dertig jaar traden geen medebroeders meer in, de gemiddelde leeftijd is tachtig en vorig jaar smolt de Vlaamse provincie samen met de Waalse, omdat ze na de sluiting van het klooster in Genk juridisch te klein was geworden. In Franstalig België tellen dominicaanse gemeenschappen nog jongeren.

„In tegenstelling tot Vlaanderen kunnen onze medebroeders in Frankrijk en Duitsland nog al-

tijd bogen op een zekere continuïteit”, vult pater Braekers aan. „We worden dus door de omstandigheden ertoe gedwongen meer als een moderne organisatie te leren werken en meer in te zetten op samenwerking over de grenzen heen. Het gewicht van acht eeuwen traditie maakt dat echter niet eenvoudig. Buitenlandse dominicanen in Vlaanderen? Dat is een mogelijkheid, op voorwaarde dat ze onze taal spreken en onze cultuur respecteren. Onze toekomst hangt af van onze inbedding in een internationaal netwerk van 3.000 monialen, 5.800 broeders en 70.000 leden van de derde orde die bestaat uit leken en zusters. Wat betreft de leken staan we in Vlaanderen op een keerpunt. Zij kunnen zich voortaan, net zoals in andere landen en zoals in de traditie gebruikelijk was, door een gelofte verbinden met de orde.”

Even belangrijk is de brede kerkvisie waarin de dominicanen zich willen inpassen, meent Marcel Braekers. „Grijpen we terug naar het klerikale van welker of evolueren we naar een lekenkerk? Dat laatste lijkt me het beste, maar door de herstructureringen in de pastoraal dreigen we gemeenschappen te verliezen. Zorgen maak ik me evenwel niet. Ik hoop. Dat is geen vaag optimisme, maar een innerlijke houding en een proces dat leidt tot uitzuivering.”

Predikbroeders in woord en daad. Dominicanen in Vlaanderen in de twintigste eeuw, Halewijn, Antwerpen, 2016, 325 blz., 25,95 euro, ISBN 978 90 8528 393 5. Bestelinfo op bladzijde 15.

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

Pater Marcel Braekers in het dominicanenhuis Filosofenfontein in Heverlee. © Marco Mertens

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Godsdienstles

„Het nieuwe schooljaar is begonnen, een miljoen leerlingen en scholieren trekken opnieuw naar school. Het leeuwendeel van hen gaat naar het katholiek onderwijs en krijgt dus godsdienstles. De Belgische bisschoppen willen dat vak nu herbekijken en stelden een werkgroep aan „voor de actualisering van het leerplan rooms-katholieke godsdienst”.

Vóór de zomervakantie was er heel even een rel over het concept ‘katholieke dialoogschool’. De vrees werd geuit dat het katholieke karakter van de scholen daarin zou verloren gaan. Dat is nochtans geenszins de bedoeling. De katholieke dialoogschool gaat vanuit de eigen identiteit de dialoog aan met niet-gelovigen en andersgelovigen, binnen en buiten de schoolmuren.

Allemaal goed en wel, maar kun je met anderen de dialoog aanknopen wanneer je eigen identiteit sterk verwaterd is? Die kritische vraag werd geregeld gesteld en is inderdaad pertinent. De actualisering van het vak godsdienst die de bisschoppen beogen, moet daarop het antwoord kunnen bieden. Het klopt immers dat veel jongeren na de middelbare school bedroevend weinig kennis hebben van het christelijke geloof en van de katholieke Kerk. De kennis van het evangelie, het verloop van een eucharistieviering of de betekenis van de sacramenten is vaak gebrekkig. Dat moet beter kunnen.

Zijn de godsdienstlessen vandaag dan inhouds- en zinloos? Verre van. Veel godsdienstleerkrachten geven het beste van zichzelf en geven hun leerlingen waardevolle inzichten voor het leven mee. Die mensen verdienen onze waardering. De klemtoon ligt sterk op sociale vaardigheden en ethisch gedrag, stevig doorspekt met christelijke waarden als naastenliefde, solidariteit, respect of tolerantie. Laten we dat zeker niet weggooien, want die waarden en morele wegwijzers zijn goud waard voor jonge mensen in een complexe samenleving.

Wat we wel kunnen verbeteren, is de onderbouw. Een betere kennis van het christelijke geloof en van de katholieke Kerk leert jongeren minstens waar die waarden vandaan komen en wat ze betekenen. Een stap verder nodigen de godsdienstlessen die jonge mensen uit om ook zelf het geloof te verkennen. Geen mens kan een leerling verplichten gelovig te zijn, maar laten we hem of haar daar toch minstens de kans toe geven. Mijn ervaring is dat veel jongeren daar open voor staan en er graag over nadenken.

Niet iedereen ziet het zo. Er gaan ook stemmen op om de godsdienstles af te schaffen en te vervangen door een algemeen vak Levensbeschouwing, Ethiek en Filosofie (LEF), een soort cursus in verlicht burgerschap. Vooral in vrijzinnige kringen is dat een populair voorstel, soms uit rancune, soms uit oprechte overtuiging. De voorstanders koesteren de illusie dat het mogelijk is om een neutrale houding aan te nemen in levensbeschouwing, terwijl de essentie van elke levensbeschouwing juist de overtuiging is.

Niemand is verplicht zijn kinderen naar het katholieke onderwijs te sturen en geen enkel kind wordt verplicht om gelovig te zijn. Aan het einde van de schoolloopbaan kiest iedereen finaal zijn of haar eigen levensweg. Sommigen dragen het geloof mee, anderen doen er afstand van. Nog anderen herontdekken het op latere leeftijd. Dat mag het katholieke onderwijs niet beletten om vanuit een eigen, gedreven overtuiging onderwijs en godsdienst aan te bieden.

Andere godsdiensten, vooral de islam, liggen in het Westen onder vuur omdat ze hun identiteit manifesteren. Zouden we niet beter zelf onze eigen identiteit opnieuw wat aanscherpen? Niet vijandig tegenover die anderen, maar om te ontdekken wat we zelf waardevol achten? Open en respectvol vertellen wie we zijn en waarvoor we staan, ook in de katholieke godsdienstlessen, is dat niet de eerlijkste en oprechtste houding?”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be